

Handläggare
Björn Dahlberg
08-508 265 72

Klimatanpassningsutredningens betänkande "Vem har ansvaret (SOU 2017:42), svar på remiss

Remissen

Huvuduppdraget i utredningen är att klarlägga ansvarsfördelningen mellan stat, kommun, landsting och andra för all mark och alla klimateffekter. Utredningen är begränsad till det område som i gällande lagstiftning benämns bebyggelse och byggnader och som är detaljplanerad.

Kommunerna har ansvaret för att ny bebyggelse i detaljplan lokaliseras till lämplig mark utifrån risken för olyckor som ras, skred eller översvämning och erosion. Om kommunerna tillåter bebyggelse på olämplig mark eller underlåter att inhämta kunskap och det därefter sker skador på grund av översvämning, ras/skred eller erosion kan kommunen bli skadeståndsskyldig mot fastighetsägare. För den befintliga bebyggelsen saknar kommunen motsvarande planläggningsansvar.

Genom vattentjänstlagen föreligger en skyldighet för kommunen att ordna bland annat avlopp i ett större sammanhang. Vid behov är alltså kommunen skyldig att ordna dagvattenhanteringen genom en allmän VA-anläggning, och sörja för hanteringen så länge behovet finns kvar. Kommunens skyldigheter kan aktualiseras både för ny och befintlig bebyggelse.

Statens ansvar för ny och befintlig bebyggelse är vagt. En effekt av statens och kommunernas begränsade ansvar blir att fastighetsägaren får bära det ansvar som inte kommunen eller staten har. Fastighetsägarens ansvar följer av äganderätten. Fastighetsägaren har som huvudregel ingen skyldighet att klimatanpassa sin egendom, i stället innebär ansvaret att denne får ta konsekvenserna vid eventuella skador.

Utredningen fastslår att den gällande ansvarsfördelningen är orimlig, eftersom det innebär att såväl enskilda fastighetsägare

Exploateringskontoret
Administrativa avdelningen

Fleminggatan 4
Box 8189
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 265 72
Växel 08-508 276 00
bjorn.dahlberg@stockholm.se
exploateringskontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
stockholm.se

som juridiska personer som äger fastigheter kan komma att drabbas hårt. För fastighetsägare kan det också vara svårt att agera effektivt, eftersom åtgärder många gånger kräver samordning. Utredningen fastslår även att det inte är möjligt att förändra den gällande ansvarsfördelningen på ett övergripande sätt då det i nuläget inte är klarlagt vad kostnaderna för de olika parterna skulle komma att bli. Utredningen lämnar istället följande förslag:

- Att det införs ett uttryckligt krav mot kommunerna om att i översiktsplanen ange en analys om riskerna för översvämning, ras, skred och erosion för bebyggelse och byggnadsverk samt en strategi för hur dessa skador kan minskas eller förhindras.
- Att det i Plan- och bygglagen införs ett undantag som anger att en ansökan om bygglov efter genomförandetiden alltid får avslås om det finns en uppenbar risk för skador på fastigheten eller byggnadsverket på grund av översvämning, ras, skred eller erosion.
- Att det i PBL införs en möjlighet för kommunen att i detaljplanen bestämma att det krävs marklov för en viss förändring av markytans utformning.
- Att dagvattenhanteringsfrågorna adresseras tidigt i planeringsprocessen för tillkommande bebyggelse och utifrån ett övergripande perspektiv, något som kommunerna ska ansvara för då det är en kommunal angelägenhet.
- Att det i vattentjänstlagen införs en möjlighet att i vissa fall ställa krav på fastighetsägarna att hantera en viss mängd dagvatten på den egna fastigheten.
- Att Boverket får i uppdrag att samordna kunskap och utarbeta vägledning vilket skulle innebära att kommunerna lättare får del av den kunskap avseende risker om klimateffekter som finns samt gällande dagvattenhantering.
- Att det införs ett uttryckligt krav mot kommunerna om att i översiktsplanen ange en analys om riskerna för översvämning, ras, skred och erosion för bebyggelse och byggnadsverk samt en strategi för hur dessa skador kan

minskas eller förhindras. Analysen ska i dess helhet finansieras genom statsbidrag.

Exploateringskontorets synpunkter

Exploateringskontoret delar utredningen slutsats om att ansvaret behöver bli tydligare. Då utredningen dock fastslår att det i nuläget inte är möjligt att förändra den gällande ansvarsfördelningen på ett övergripande sätt efterfrågar exploateringskontoret ett fortsatt arbete och en tidplan för en sådan förändring.

Kontoret ställer sig positivt till statligt finansierade översiktsplansanalyser gällande risker kopplade till klimatförändringar.

Exploateringskontoret ställer sig även positivt till att Boverket föreslås få det övergripande ansvaret för klimatanpassning av bebyggelse, även om deras tilltänkta roll behöver vara större än endast som samordnande. Det finns ett stort behov av konkret vägledning gällande till exempel vilka säkerhetsnivåer som ska gälla avseende översvämning vid bebyggelse. För att underlätta detaljplaneprocessen behöver de säkerhetsnivåer som gäller för översvämningsrisker intill hav, sjöar och vattendrag vara väl underbyggda, motiverade och avvägda samt tydligt beskrivna i tillsynsvägledning för länsstyrelserna. Idag tillämpas nivåer som bygger på översvämningsscenarier som är framtagna för helt andra ändamål än bostadsplanering, något som inte bedöms vara ändamålsenligt.

Angående en eventuell möjlighet till avslag av bebyggelse i redan antagen detaljplan vill exploateringskontoret framhålla att hänsyn bör tas även till risker för påverkan på fastigheter som ligger nedströms föreslagen bebyggelse.

Exploateringskontoret ställer sig positivt till förändring i vattentjänstlagen så att krav på fördröjning kan ställas på fastighetsägare. Lagen behöver dock även utvecklas avseende VA-huvudmannens möjlighet till finansiering av större fördröjningsanläggningar som en del av va-anläggningen. Vidare behöver samtliga lagar som reglerar dagvattenhantering uppdateras och synkroniseras med varandra vilket även framgår av miljömålsberedningen.

Exploateringskontoret är positivt till förslaget om möjlighet att ha bestämmelse om marklov för viss förändring av markytans utformning.

Slut

Håkan Falk
Förvaltningschef

Göran Carlberg
Avdelningschef